

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра «Дизайн»

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор (перший проректор)

2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ППН02 СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА В
РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ**

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 191 «Архітектура та містобудування»
(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Архітектура та містобудування
(назва освітньої програми (спеціалізації))

інститут, факультет Фізико-технічний інститут, факультет будівництва, архітектури та
дизайну
(найменування інституту, факультету)

мова навчання державна

2019 рік

Робоча програма ППН02 «Сучасний дизайн архітектурного середовища в регіональному та національному контексті» для студентів
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності «191 Архітектура та містобудування»,

освітня програма (спеціалізація) Архітектура та містобудування
(назва освітньої програми (спеціалізації))

«20» 08, 2019 року - 15 с.

Розробники: доцент, канд. арх., Гой Б.В.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Дизайн»

Протокол від «20» 08 2019 року № 1

Завідувач кафедри «Дизайн»
(найменування кафедри)

«20» 08 2019 року [підпис] (І.С.Рижова)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету
будівництва, архітектури та дизайну
(найменування факультету)

Протокол від «05» 09 2019 року № 1

«05» 09 2019 року Голова [підпис] (В.О.Савченко)
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ 2019 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>19 «Архітектура та будівництво»</u> (шифр і найменування)	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність <u>191 «Архітектура та містобудування»</u> (код і найменування) (освітня програма: <u>«Архітектура та містобудування»</u>) (найменування)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1м	1м
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	84 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/2

для заочної форми навчання – 1/14

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни «Сучасний дизайн архітектурного середовища в регіональному та національному контексті» - надання студентам знання з досліджень у галузі теорії архітектури, розвиток концепції регіонального та національного дизайну у створенні баз даних, що складають підґрунтя для науково точної фіксації регіональних та національних шкіл архітектури та дизайну. Національні особливості типології, об'ємно-просторової структури, містобудівного розміщення і орнаменту архітектури України, пояснюючи їх відмінністю політичних, соціальних та кліматичних умов, а також розповсюдженням місцевих будівельних матеріалів. Визначення архітектурно-художніх засобів, методів та принципів використання етнічних мотивів у предметно-просторовому середовищі та традиції використання етнічних мотивів в сучасному дизайні архітектурного середовища.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасний дизайн архітектурного середовища в регіональному та національному контексті» є:

- познайомити студента із історичним і сучасним розумінням дизайну архітектурного середовища;
- познайомити з характеристиками і особливостями етнічних напрямків дизайну архітектурного середовища;
- розглянути загальні положення дизайну архітектурного середовища як суспільного явища;
- вивчити прийоми і методи комплексного формування міського середовища з використанням регіональних та національних особливостей ;
- навчити студента знаходити шляхи вирішення проблеми проектування архітектурного середовища в національного та регіональному контексті і через пошук індивідуального підходу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати

загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК04. Здатність усно та письмово спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) рідною й іноземною мовами.

ЗК08. Здатність генерувати нові ідеї (творчість, креативність).

ЗК10. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

фахові компетентності:

С(Ф)К07. Знання та науково-теоретичне розуміння особливостей розвитку історичних і сучасних стилів в мистецтві, архітектурі, містобудуванні та дизайні України та зарубіжних країн у національному та регіональному контексті.

С(Ф)К12. Володіння засобами проектного моделювання виконання технічних зображень методами і прийомами художньої і комп'ютерної графіки для використання в науково-теоретичному дослідженні архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проектуванні, а також в проектах реконструкції і реставрації пам'яток історичного, прогностичного та існуючого архітектурного, містобудівного і ландшафтного середовища.

С(Ф)К20. Здатність до оформлення наукової, технічної документації, використання засобів комп'ютерної візуалізації, виготовлення макетів, композиційних моделей і наочних ілюстративних матеріалів до архітектурно-містобудівних концептуальних експериментальних проектів нового будівництва, реконструкції і реставрації існуючих об'єктів.

очікувані програмні результати навчання

ПРН1. Реалізувати знання основних понять, термінів і значень, професійної мови спілкування в сфері архітектури та містобудування: теорії архітектури, реконструкції, реставрації архітектурних об'єктів, ландшафтно-архітектури, інформаційних технологій в архітектурі.

ПРН2. Володіти логікою та методологією наукового пізнання, розвивати теоретико-методологічні та типологічні підходи до вирішення проблем формування архітектурно-містобудівного та ландшафтного середовища.

ПРН8. Опанувати знання щодо систематизації результатів проектного аналізу, винайдення керівного ідеологічного напрямку, окреслення системи принципів проектування, формування принципової моделі, візуального образу об'єкта, обґрунтування обраного способу розв'язання завдання

ПРН9. Здатність аналізувати історичні документи, інтерпретувати та контекстуалізувати їх в курсовій роботі, письмових звітах та результатуючій магістерській роботі; визначати етапи і напрями історичного розвитку класичних і сучасних художніх стилів в архітектурно-містобудівному, дизайнерському і садово-парковому мистецтві.

1. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1 Дизайн архітектурного середовища

Змістовий модуль 1 Загальні положення дизайну як суспільного явища; історичні передумови

Тема 1 Формування міських архітектурних просторів на ранніх етапах розвитку цивілізації

1. Визначення поняття «Громадський міський простір».
2. Характеристика архітектурно-просторового середовища у стародавньому Єгипті.
3. Характеристика архітектурно-просторового середовища у період Стародавньої Греції та Риму.
4. Характеристика архітектурно-просторового середовища у період середньовіччя.

Тема 2 Розвиток формування міських просторів у XVII-XX ст.

1. Особливості формування міських просторів у Франції в XVII ст.
2. Розвиток міських просторів у період класицизму в Західній Європі.
3. Формування міських просторів у XIX-XX ст.
4. Приклади історичних форм організації дизайну архітектурного середовища. Персоналії, школи, тенденції, течії.
5. Львівська архітектурна школа, Чиказька школа, Баухауз, Пітер Мондріан і група «Стиль», Ю.Захаревич, М.Улям, І.Левинський, В.Гропіус, Ле Корбюзьє, Б.Фуллер і ін.

Тема 3 Класифікація та проблеми формування міських просторів у XXI столітті

1. Класифікація міських просторів з урахуванням соціальної принади.
2. Класифікація міських просторів з урахуванням основних функцій міста.
3. Проблеми формування міських просторів у XXI ст.

Тема 4 Принципи вдосконалення формування міських просторів

1. Принципи вдосконалення формування міських просторів.
2. Вдосконалення формування міських просторів з урахуванням принципу історичної приємності.
3. Вдосконалення формування міських просторів з урахуванням формування принципу екологічної комфортності.

Змістовий модуль 2 Сучасний дизайн архітектурного середовища в регіональному та національному контексті

Тема 5 Обладнання і предметне наповнення середовища як результат впливу національних культур, міжкультурні, інтегральні форми дизайну архітектурного середовища

1. На прикладах формування транспортних, сакральних, військових, рекламних, обслуговуючих структур, систем, мереж.
2. Функціонально-мистецька складова середовища, орієнтація, колір і світло.
4. Структурованість.
5. Побудова простору.
6. Техніко-технологічна складова.
7. Технічні пристрої і системи. Предмети і об'єкти.

Тема 6 Об'єкти монументального мистецтва як складова дизайну архітектурного середовища

1. Значення монументально-декоративного мистецтва у формуванні внутрішніх просторів (розписи, скульптура, декорування, інтарсія і ін.).
2. Роль об'єктів монументально-декоративного мистецтва у формуванні поселень: орієнтація, рекреація, меморіалізація, музеєфікація, інформація і ін.

Тема 7 Сучасні форми організації освітніх, національних, нових, прикладних форм дизайну архітектурного середовища

1. Аналіз внеску в розвиток дизайну архітектурного середовища А.Сант'Еліа, Я.Черніхова, Ф.Кізлера, П.Меймона, Й.Фрідмана, С.Прайса, Р.Вентурі та ін.

2. Напрямки і течії в сучасній урбаністиці і дизайні архітектурного середовища (постмодернізм, іронія, історизм, популізм, семантизм тощо).

3. Культурологічні концепції і завдання архітектурних шкіл України, що культивують у дизайні архітектурного середовища. Мережа: Львів, Київ, Харків, Одеса, Дніпро, Полтава. Архітектурно-дизайнерські доктрини, концепції, філософія, подібності і відмінності у побудові освітнього процесу.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лк	пр	лаб	інд	с.р.		лк	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 Дизайн архітектурного середовища												
Змістовий модуль 1. Загальні положення дизайну як суспільного явища; історичні передумови												
Тема 1. Формування міських архітектурних просторів на ранніх етапах розвитку цивілізації.	12	2	2			8	10					10
Тема 2. Розвиток формування міських просторів у XVII-XX ст.	12	2	2			8	12	2				10
Тема 3. Класифікація та проблеми формування міських просторів у XXI столітті.	12	2	2			8	10					10
Тема 4 Принципи вдосконалення формування міських	12	2	2			8	11		1			10

просторів												
Разом за змістовим модулем 1	48	8	8			32	43	2	1			40
Змістовий модуль 2. Сучасний дизайн архітектурного середовища в регіональному та національному контексті												
Тема 5. Обладнання і предметне наповнення середовища як результат впливу національних культур, міжкультурні, інтегральні форми дизайну архітектурного середовища	12	2	2			8	20					20
Тема 6. Об'єкти монументального мистецтва як складова дизайну архітектурного середовища	14	2	2			10	11		1			10
Тема 7 Сучасні форми організації освітніх, національних, нових, прикладних форм дизайну архітектурного середовища.	16	2	4			10	16	2				14
Разом за змістовим модулем 2	42	6	8			28	47	2	2			40
Усього годин	90	14	16			60	90	4	2			84

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Освоєння завдань з архітектурно-дизайнерського проектування. Композиційні та естетичні засади проектування середовищних об'єктів. Виконання клаузури на тему «дизайн міського	2

	середовища». Проектування відкритого міського простору. Концептуальне рішення середовищного об'єкта. Вивчення практичного досвіду і тенденцій розвитку сучасного дизайну. Клаузура: «Організація основних композиційних вузлів рекреаційної території (парку, набережної і т. п.)»; «Ігровий простір дитячого майданчика» та ін. (в контексті обраної магістерської роботи).	
2	Вивчення аналогів. Розробка концепції дизайну паркового (рекреаційного) простору. Виконання ескізів. Клаузура. Проектний процес формування архітектурного середовища. Проектний аналіз і дизайн-концепція. Робота з генпланом. Функціональне зонування простору. Специфіка проектування паркових ансамблів.	2
3	Ескіз-ідея на основі запропонованої концепції. Затвердження планів і перспектив. Розробка стильового рішення паркового простору.	2
4	Загальні відомості про робочі креслення. Виконання генплану паркового ансамблю. Виконання дендрологічного плану парку. Оформлення відомості рослин.	2
5	Методи комплексного формування архітектурного та міського середовища. Особливості формування середовищних структур. Дизайн середовища вулиці (площі, скверу). Клаузура: «Візуальні комунікації вулиці міста»; «фактори формування сучасного образу міста»; «організація предметно-просторового середовища площі». Дизайн середовища житлового двору. Клаузура: «Благоустрій житлового двору».	2
6	Типологія і особливості проектування середовищних об'єктів і систем. Виконання розгортки і видових перспектив. Підбір та обговорення матеріалів, що застосовуються в дизайн-проекті (у вигляді пояснювальної записки). Виконання ескізів і креслень. Виконання плану та ескізу просторової структури громадського комплексу в парковому ансамблі. Виконання креслень. Функціональне зонування приміщень громадської будівлі.	2
7	Проект на вільну тему (згідно напрямку магістерської роботи). Проект фрагмента середовищного ансамблю (комплексу). Клаузура: «Пам'ятний монумент на міській площі», «площа перед громадським комплексом», «комплексне формування середовища міської набережної»; «дизайн пішохідної вулиці» та ін. Розробка стильового рішення та колірної гами комплексу в просторі. Виконання ескізів, замальовок.	4
	Разом	16

Сучасна освіта будується, насамперед, на формування у майбутніх спеціалістів у сфері дизайну необхідних компетентностей, серед яких важливою є

здатність до самостійної роботи, тому, під час вивчення курсу «Історія інтер'єру» поряд з аудиторними заняттями підвищена увага приділяється організації і проведенню самостійної роботи.

Метою самостійної роботи є активізація засвоєння студентами теоретичних знань, формування навичок творчого опрацювання навчального матеріалу для підготовки до контрольних заходів та застосування у подальшій роботі.

Самостійна робота студентів повинна стимулювати прагнення до наукового пошуку, створювати умови для професійного зростання та самовдосконалення.

Зміст самостійної роботи з курсу «Сучасний дизайн архітектурного середовища в регіональному та національному контексті» полягає у:

- опрацюванні студентами матеріалу лекцій, які були прочитані напередодні з використанням рекомендованої базової і додаткової літератури;
- опрацювання студентами розділів програми, які не висвітлюються на лекціях;
- розв'язання завдань-прикладів, які виносяться для додаткового домашнього опрацювання матеріалу з тем курсу;
- підготовки додаткового матеріалу у вигляді стислої доповіді з проблемних питань дисципліни для обговорення під час лекційних та практичних занять з використанням сучасних інформаційних технологій;
- підготовки до поточного та підсумкового контролю, заліку або іспиту.

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Графічне завдання 1. Зародження і розвиток дизайну наприкінці XIX ст. <i>Завдання.</i> Відобразити історичні аналоги становлення дизайнерської форми в архітектурному середовищі.	8
2	Графічне завдання 2. Теоретичні концепції видатних майстрів-практиків дизайну к. XIX – поч. XX ст. <i>Завдання.</i> Проаналізувати аналоги дизайну к. XIX – поч. XX ст. Намалювати історичний екстер'єр та інтер'єр архітектурної споруди видатних архітекторів-дизайнерів XIX ст., що включає обладнання, предметне оснащення, систему декоративно-графічних рішень і, зокрема, просторову ситуацію. Відмінною рисою всіх цих робіт є абсолютна стильова єдність архітектурної основи і речового наповнення, що створене цілком, від архітектурних конструкцій до чашок, одним автором. Розкрити сутність дизайну середовища з точки зору перших теоретиків і практиків дизайну.	8
3	Графічне завдання 3. Перші дизайнерські заклади – БАУХАУЗ, ВХУТЕМАС (ВХУТЕІН). <i>Завдання.</i> Охарактеризувати перші дизайнерські заклади.	8

	Намалювати історичні найвідоміші твори, що виконувались майстрами Баухауз, ВХУТЕМАС або інших провідних закладів, які мали вплив на розвиток дизайну архітектурного середовища в суспільстві.	
4	Графічне завдання 4. Чинники формоутворення дизайнерської форми в архітектурному середовищі. <i>Завдання.</i> Формування дизайнерської форми за прототипами. Намалювати будь-яку природну форму та трансформувати її в об'ємну дизайнерську форму із певною функцією. Від створеної фізичної форми (об'єкту) перейти до знакового графічного зображення, що сприймається зорово і розуміється як знакова система. Розкрити сутність форми та її взаємозв'язок із функцією об'єкту.	8
5	Графічне завдання 5. Формування дизайну архітектурного та міського середовища в регіональному та національному контексті. <i>Завдання.</i> Намалювати видові перспективи будь-якої сучасної міської площі (вулицю або двір) та виявити графічно основні елементи міського дизайну, що формують дане середовище. Проаналізувати структуру площі або інших відкритих просторів міського середовища згідно основним композиційним принципам формування середовищних структур.	8
6	Графічне завдання 6. Особливості композиційного формування середовищних структур міських комплексів. <i>Завдання.</i> Надати схему ген. плану та проаналізувати особливості композиційного формування середовищної структури паркового комплексу, що було виконано на практичному занятті з дисципліни «Архітектурне та містобудівне проектування», згідно основним композиційним принципам формування середовищних структур.	10
7	Графічне завдання 7. Архітектурна ідея і дизайн-концепція. <i>Завдання.</i> Зобразити дизайн-концепцію, принципову дизайнерську ідею майбутнього проекту, але що вже містить його реально наявні форми: інженерно-технічні, просторові, процесуальні і т.д. Як правило, формулюється дизайн-концепція у вигляді якої-небудь парадоксальної тези, несподіваної метафори, що найбільш явно відображає значення дизайнерської пропозиції: «перетікаючий простір» в житловому будинку, «сцена навкруги залу» в	10

	театрі без антрактів, «місто в місті» для гігантського супермаркету, «комунікації – на фасад» в будівлі центру Помпіду в Парижі і т.д. Завдання виконується разом із курсом «Архітектурне та містобудівне проектування».	
	Разом	60

6. Методи навчання

Проблемне викладання лекційного матеріалу – для розвитку активної участі студентів у вирішенні поставленої задачі.

Практичні заняття – для закріплення знань, отриманих на лекціях.

Лекції – як розповідь із описовим розкриттям основних складових дисципліни.

Самостійна робота – як активний метод поглибленого вивчення дисципліни.

Консультації – як один із ефективних методів індивідуального навчання, мета якого – роз'яснення найбільш складних, незрозумілих для студентів питань.

Розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу.

Пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;

Бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;

Ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (рисунок, схеми, графіки);

Практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;

Проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

7. Очікувані результати навчання з дисципліни

Студент повинен знати основні композиційні прийоми і графічні засоби проектування об'єктів архітектурного середовища; особливості створення об'єктів у різних архітектурно-планувальних стилях; типи садово-паркових ландшафтів, середовищних ансамблів, вулиць міста.

8. Методи контролю

При контролі ритмічності навчання студентів використовуються:

- поточний контроль при експрес-опитуванні в ході лекцій;
- контроль виконання завдань до практичних занять;
- рубіжні контролю знань;
- контроль при здачі усного заліку.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
15	15	15	15	15	15	10	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Тексти (конспект) лекцій з дисципліни «Сучасний дизайн архітектурного середовища в регіональному та національному контексті» для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» денної та заочної форм навчання / Укл.: Б.В. Гой – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2020. - 82с.

2. Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Сучасний дизайн архітектурного середовища в регіональному та національному контексті» для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» денної та заочної форми навчання / Укл.: Б.В. Гой. – Запоріжжя: Національний університет «Запорізька політехніка», 2019 - 52 с.

3. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Сучасний дизайн архітектурного середовища в регіональному та національному контексті» для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» денної та заочної форми навчання / Укл.: Б.В. Гой. – Запоріжжя: Національний університет «Запорізька політехніка», 2019 - 45 с.

11. Рекомендована література

Базова

1. Анциферов Н.П. (1926). Пути изучения города как социального организма. Л.: Сеятель, 150 с.
2. Ачкасова Л.Ф. (2006). Интерьер и дизайн вашего дома. Харьков: ВАТ ХКФ им. Фрунзе, 399 с.
3. Блэр А. Рубл (2004). Стратегия большого города. Прагматический плюрализм в Чикаго «позолоченного века», Москве серебряного века и Осаке эпохи Мэдзи. М.: Московская школа политических исследований, 456 с.
4. Вотинов М.А. (2015). Реновация и гуманизация общественных пространств в городской среде : монография. Харьков нац. ун-т гор. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. Харьков: ХНУГХ, 153 с.
5. Габрель М.М. (2004). Просторова організація містобудівних систем. Київ: Видавничий дім АС.С., 400 с.
6. Гейл Я. (2012). Города для людей. [пер. с англ.: Токтонов А. Крост]. М.: Альпина Паблишер, 276 с.
7. Город как социокультурное явление исторического процесса. Отв. ред. Э. В. Сайко. (1995). М.: Наука, 351 с.
8. Грашин А. А. (2004). Методология дизайн-проектирования элементов предметной среды. М.: Архитектура-С, 232 с.,
9. Колхас Р. (2015). Мусорное пространство. М.: ООО « Арт Гид», 84 с.
10. Крижановська Н.Я., Вотинов М.А. (2010). Открытые архитектурные пространства центра Харькова: монография. Харьков: ХНАМГ, 219 с.
11. Крижановська Н.Я., Вотинов М.А. (2016). Принципы гуманизации архитектурно-градостроительной инфраструктуры в крупнейших городах Украины (на примере города Харькова): монография. Харьков. Нац. ун-т гор. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. Харьков: ХНУГХ, 186 с.
12. Крижановська Н.Я., Вотинов М.А. (2012). Формирование открытых архитектурных пространств в городской среде : монография. Белгород: БГТУ, 158 с.
13. Культура города: проблемы развития. / Отв. ред. В. Л. Глазычев. (1988). М.: НИИ культуры, 188 с.
14. Лазарева А.Г. (2006). Архитектура, строительство, дизайн : учебник. Ростов н/Д : Феникс, 316 с.
15. Линч К. (1982). Образ города. Пер. с англ. В. Л. Глазычев. Под. ред. А. В. Иконникова. М.: Стройиздат, 328 с.
16. Мамфорд Л., Смит Р. Л. (1982). Истоки урбанизации. Появление города. Наш дом – планета Земля [сокр. пер. с англ.]. М.: Мысль, 383 с.
17. Митчелл У. Я. (2012). Человек, город. М.: Strelka Press, 328 с.
18. Ольденбург Р. (2014). Третье место: кафе, кофейни, книжные магазины, бары, салоны красоты и другие места «тусовок» как фундамент сообщества. Пер. с англ. А. Широкаковой. М.: Новое литературное обозрение, 456 с. – Серия: *Studia urbanica*

19. Радионова Л.А. (2002). Город в социокультурном измерении. Устойчивое развитие городов: науч.-тех. сб. / Харьков. гос. акад. гор. хоз-ва. Киев: Техніка, Вып. 37. С. 36–39. (Серия «Экономические науки»).

20. Рижова І.С., Прусак В.Ф., Мигаль С.П., Резанова Н.О. (2017). Дизайн середовища. Словник-довідник. / За ред. д. філософ. н., проф. І.С.Рижової. Львів: Простір-М, 360 с.

21. Русанова І.В., Шульга Г.М (2009). Інженерний благоустрій території: навч. посібник. Львів : Растр-7, 218 с.

22. Флорида Р. (2014). Кто твой город? Креативная экономика и выбор места жительства. Пер с англ. М.: Strelka Press, 368 с.

23. Шимко В.Т. (2000). Комплексное формирование архитектурной среды. Основы теории. М.: МАРХИ, Изд-во СПЦ-принт, 108 с.

Додаткова

1. Бурдые П. (2003). Социальное пространство и генезис «классов». Хрестоматия. Сост.: Ю. Г. Волков, И. В. Мостовая. М.: Гардарики. С. 190-216.

2. Вахштайн В.К (2003). Проблема темпоральных механизмов социальной организации пространства. Анализ резидентальной дифференциации. Социолог. образование. Т. – 3. – № 3. Электрон. версия печат. публ. [Электронный ресурс]. URL: <http://sociologica.hse.ru/Articles.html> (дата звернення: 01.12.2017)

3. Глазычев В.Л. (1998). Изменения в культуре города : проблемы и парадоксы // Культура города: проблемы развития. М.: НИИ культуры, С. 7–36.

4. Зиммель Г. (2002). Большие города и духовная жизнь. Логос. № 3-4 (34). С. 112. / Электрон. версия печат. публ. [Электронный ресурс]. URL: <http://www.ruthenia.ru/logos/number/34/02.pdf>; <http://magazines.russ.ru/logos/2002/3/zim.html>;

5. Радионова Л.А. (2015). Город как социальная система: хрестоматия // Харьков. нац. ун-т город. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. Харьков: ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 163 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського URL: www.dnrb.gov.ua/

3. Бібліотека українських підручників URL: <http://pidruchniki.ws/>